

Kielitietoisen opettajan aakkoset

Kielitietoisuus on työkalu, jonka avulla oppijoiden oppimista voidaan tukea. Nappaa tästä kielitietoisen opettajan aakkoset opetuksesi tueksi!

A – Aika

Anna aikaa ja tilaa kielelle. Pidä taukoja esimerkiksi kysymysten jälkeen ja anna oppijoille tilaa ajatella ja muodostaa omia kysymyksiä ja vastauksia.

B – B-taso

Esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen muunkieliset oppijat tulevat usein Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasolla A2–B1. Tasolla A2 kielenkäyttäjät osaa välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja tasolla B1 hän selviytyy arkielämän kielenkäyttötilanteista. Useat oppijoista, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, tarvitsevatkin paljon apua ja tukea selviytyäkseen opinnoistaan.

D – Dynamiikkaa oppitunteihin

Jäsennä oppitunnit mahdollisuuksien mukaan niin, että esimerkiksi opettajan kuuntelu ja oppijan oma tekeminen vuorottelevat. Nykyiset kielenoppimisteoriat korostavat oppijoiden omaa aktiivisuutta ja oppijoita aktivoivia menetelmiä kannattaakin käyttää opetuksessa mahdollisimman paljon.

E – Empaattisuus

Vieraalla kielellä opiskelu ei ole aina helppoa. Kielitietoinen opettaja asettuu oppijan asemaan ja miettii, mikä auttaisi oppijaa ymmärtämään ja oppimaan.

H – Havainnollistaminen

Opetusta kannattaa havainnollistaa esimerkiksi kuvilla ja piirroksilla. Se auttaa oppijaa ymmärtämään ja hahmottamaan esimerkiksi uusia sanoja ja asioiden välisiä suhteita.

I – Itse omilla sanoilla kertominen

Ohjaa oppijoita tiivistämään aikaisemmin opittu omilla sanoilla. Oppijoita voi myös ohjata esimerkiksi sanelemaan toisille oppijoille tärkeitä termejä niin, että sanat kirjoitetaan vaikkapa taululle. Näin tulee harjoiteltua sekä tärkeän sanan lausumista että kirjoittamista. Lisäksi muut oppijat luokassa voivat auttaa kirjoittamisessa ja korjata mahdollisia virheitä.

J – Jäsentely

Jäsentele opittavia asioita ennakkoon esimerkiksi sisältökarttojen tai sisällysluettelon avulla. Voit myös opettaa opiskelijoitasi jäsentelemään sanoja esimerkiksi teemoittain. Kielitietoisella oppitunnilla on myös selkeä rakenne. Oppitunnin aluksi on hyvä kertoa, mikä on päivän tai oppitunnin aihe ja mitä pitäisi oppia. Lopuksi kerrataan, mitä on opittu ja kerrotaan seuraavan oppitunnin aihe, jotta oppijat pystyvät orientoitumaan siihen. Jos mahdollista, seuraavan oppitunnin materiaali on hyvä antaa oppijoille etukäteen.

K – Kieli

Kieli ei ole pelkästään oppimisen kohde vaan opiskeluväline siinä missä tietokone tai oppikirjakin. Varmista siis, että oppijat osaavat käyttää alasi kieltä! Kun oppija lukee esimerkiksi oppikirjan tekstejä, hänen täytyy esimerkiksi tuntea tekstin rakennetta, ymmärtää otsikoiden merkitys ja osata lukea mahdollisia kuvia ja taulukoita.

L – Lauserakenne

Kirjoitettujen tekstien lauserakenteiden kannattaa olla mahdollisimman lyhyitä ja ytimekkäitä. Yhdessä virkkeessä on hyvä esittää vain yksi tärkeä asia.

M – Monikielisyys

Kaikkia oppijoiden osaamia kieliä kannattaa hyödyntää opetuksessa, koska oppia voi monella kielellä. Lisäksi oman äidinkielen osaaminen tukee myös suomen kielen osaamista ja oppimista. Esimerkiksi tiedonhaussa tai ryhmätöissä voi välillä käyttää myös muita kieliä kuin suomea. Opettajana voit myös osoittaa kiinnostusta oppijoiden osaamia kieliä kohtaan ja nostaa siten oppijoiden kielellistä itsetuntoa.

O – Oppiaineen kieli

Oppilaitoksessa käytetään monen oppiaineen ja -alan kieliä. Oppijoiden tulisi oppia nämä kaikki kielimuodot ja opettajalla on tärkeä tehtävä tukea ja auttaa oman oppiaineen kielen ja sen erityispiirteiden opettamisessa. Jokainen opettaja on oman oppiaineensa kielellinen malli ja oppiaine- tai alakohtaisen kielen opettaja. Kielitietoisuus onkin oman oppiaineen tai -alan kielellisten piirteiden tunnistamista. Mikä oman alan kielessä on yleensä vaikeaa opiskelijoille? Mitä ilman oppijat eivät pärjää opinnoissa tai esimerkiksi työelämässä?

P – Pääasia

Oppijoiden keskittymiskyky on usein parhaimmillaan oppitunnin alussa. Esitä siis pääasiat ensin! Voit myös kirjoittaa oppitunnin pääkohdat esimerkiksi taululle näkyviin.

R – Reading to learn

Reading to learn -menetelmässä ohjataan oppijaa olemaan aktiivinen, ja avoimien kysymysten avulla varmistetaan, että oppijat ymmärtävät lukemansa. Kysymyksissä kiinnitetään huomiota myös kieleen ja kartutetaan näin oppijoiden sanavarastoa.

S – Selkeä kieli

Kielitietoisuus ei ole sama asia kuin selkokieli, vaan se on kielen tuomista näkyväksi. Kielitietoisuuden opetuksen tai oppimateriaalin ei siis tarvitse olla selkokielistä mutta siinä tulisi mahdollisuuksien mukaan käyttää selkeää yleiskieltä. Vaikeat rakenteet ja termit täytyy selittää ja uudet sanat toistaa monta kertaa. Muista myös avata lyhenteiden (kuten yms.) merkitys! Oppitunneilla saa käyttää kieltä monipuolisesti ja luovasti ja ammatin tai opiskeltavan asian kannalta tärkeät asiat ja termit täytyy oppia. On kuitenkin tärkeä varmistaa, että kaikki ymmärtävät ja pystyvät oppimaan. Myös oppimateriaalin selkeyden kannattaa kiinnittää huomiota.

T – Toisto

Toisto on kielitietoisien opetuksen avainasemassa. Toista asioita monta kertaa, eri sanoin ja tavoin. Lisäksi kannattaa aktivoida myös oppijoita toistamaan oppimaansa. Näin asiat jäävät paremmin oppijoiden mieleen.

U – Uudet termit

Keskeiset termit ja sanasto pitäisi aina selittää. Varsinkin silloin, kun ne esiintyvät ensimmäisen kerran. Olisi hyvä myös esittää keskeiset asiat vähintään kahdella eri tavalla, esimerkiksi suullisesti ja visuaalisesti. Kurssin, opintojakson tai opintokokonaisuuden alussa voi lisäksi antaa esimerkiksi listan tärkeistä käsitteistä. Listan voi myös tehdä yhteistyössä oppijoiden kanssa!

V – Vuorovaikutus

Nykykäsityksen mukaan kieli opitaan vuorovaikutuksessa ja se on tehokkain tapa oppia. Vaikka kielitietoisessa ajattelutavassa kaikkien kielten käyttö on hyväksyttyä, oppijalle täytyy antaa mahdollisuuksia käyttää opittavaa kieltä.

Y – Ymmärtäminen

Kielitietoinen opettaja tarkistaa, että oppija on aidosti ymmärtänyt sen, mitä on kuullut tai lukenut. Aidon ymmärtämisen voi tarkistaa esimerkiksi siten, että pyytää oppijaa toistamaan oppimansa asian toisilla sanoilla. Oppijoita kannattaa myös kannustaa kertomaan, jos he eivät ymmärrä.

Ä – Ääneen lukeminen

Opiskelijoita kannattaa ohjata lukemaan tekstejä ja lukemaan tekstejä myös ääneen. On hyvä myös opettaa opiskelijoita käyttämään toimintoa, joissa esimerkiksi minkä tahansa Word-tiedoston tekstin voi kuunnella.

Kirjoittajat

Tiia Kaakkurivaara ja Maria Valkama